

ÁŠŠEČILGEHUS

___ Vuodđodokumeanta
x Jorgaluvvon dokumeanta

Vuorkááššennr. 2017/3265-3	Vuorká: 233	Áššemeannudeaddji: Kent Valio	Dáhton: 23.11.2017
-------------------------------	----------------	----------------------------------	-----------------------

Lávd.áššennr.	Lávdegoddi:	Čoahkkindáhton:
	Ovdagotti mearrádusevttohančoahkkin	
	Suohkanstivra	

OHCAT OAZŽUT NUPPÁSTUHTTINSUOHKAN STATUSA.

Mearrádusdiehtu sáddejuvvo:

Ráđđeolmmái

Čujuhusat leat:

- Doaimmaplána mánáidgeafivuoda vuostta 2018 – 2020
- Barggohisvuodalogut – NAV
- Boazologuheiveheapmi Finnmarkkus
- Bagadus ohcat šaddat nuppástuhttinsuohkan
<http://www.innovasjon Norge.no/no/regional-omstilling>

Mildosat leat:

- Ovdamearka proseassas man ferte čađahan ovdal go sádde ohcama: “Søknad om status som omstillingskommune, Andøy kommune”
- Sis-Finnmarkku bargomárkan (Guovdageaidnu ja Kárášjohka)
- Finnmarkku bargguhisvuoda statistihkka

Ášši duogáš:

Guovdageainnu suohkan lea hirbmat duođalaš dilis:

- Bargguhisvuohka lea lagabui beali eanet go gaskamearilohku fylkkas, fylkka mii lea dat fylka mas áiggiid čađa lea leamaš alimus bargguhisvuohka guhkit áiggi. Alla bargguhisvuohka nuoraid gaskkas ja seammás unnit bargooassálastin nuorain. Vuollegis bargooassálastin nuorain speadjalasto das ahte lohku nuorain geat ožžot oaju lassána. Barggaheami ovdáneapmi čájeha smávit negatiiva ovdáneami
- Fylkka ja riika ektui lea ollu eambo go bealli viessodoaluin Guovdageainnus sisabohtu vuollel EU geafivuodaráji
- Viessodoallosisabohtu buot lágan viessodoalločoahkkáibijuin Guovdageainnus lea vuollelis go min ránnjásuohkaniin.

- Guovdageaidnu lea riika stuorimus boazodoallosuohkan, eanemus geat barget boazodoalus ja boazologuheiveheapmi dagaha ahte mánggas fertejit guođđit ealáhus
- Suohkan, stuorimus bargosadji – lea stuora ekonomalaš váttisvuođaid siste ja ferte unnidit bargoveaga
- Sosiálaveahki oažžut lassána
- Viesut bággovuovdimii lassánit
- Okta viđá mánás eallá vuollel geafivuodaráji Guovdageainnus. Dat lea gosii beali eambo go riikagaskamearri
- Vurdojuvvon eallinahki dievduin lea eambo go golbma jagi oanehit go riikagaskamearri
- Buohcanjávkan lea veahá badjelis go riikagaskamearri
- Suohkanis leat 2.938 ássi ja olmmošlohku njiedjá.
- Suohkanis leat 933 olbmo (badjel 16 jagi) geain ii leat oahppu eambo go vuođđoskuvla. 655 olbmos lea joatkkaskuvla alimus oahppun. 39 olbmos ii leat oahppu. Váttisvuohta lea stuorimus dievdoolbmuid hárrái.
- Suohkanis leat olbmot geain ii leat orrunbáiki, go olmuin ii leat sisabohtu mii gokčá ássangoluid mat dađistaga lassánit, lotnolasat dainna ahte ožžot oaju vuolimus dásis.
- Guovdageaidnu lea okta dain báikkiin riika gos orrot eanemus olbmot juohke viessodoalus, go ollugat eai oaččo loana oastit orrunviesu dahje ii leat várri lágihit ásodaga. Dát mearkkaša ahte fertejit joatkit orrut váhnemiid ja fulkkiid luhtte maid dai rávisolmmožin. Olles 17,2% álbmogis orru gáržžes dilis Norgga stuorimus suohkanis viidodagas dáfus.
(<http://www.ssb.no/kommunefakta/guovdageaidnu-kautokeino>).

Suohkanis lea negatiiva olmmošlogoovdáneapmi, mii vurdojuvvo joatkkit, SSB prognosa mielde. Suohkanis lea maid dai ealáhus oalle ovttalágan.

(<http://www.ssb.no/kommunefakta/guovdageaidnu-kautokeino>). Ealáhusbajilgovva boazodoalu dáfus (www.reindrift.no) riikas čájeha ahte olles Guovdageainnus leat 1.473 olbmo čadnon 206 siiddaosiide boazodoalus. Dan dihte go Guovdageaidnu lea riika buot stuorimus boazodoallosuohkan, de čuhcet váttisvuođat boazodoalus Finnmárkkus vuosttažettiin Guovdageidnui. NAV logut mat leat mielddusin čájehit ahte brutto bargguhisvuohta Guovdageainnus dál juo lea mihá ollu badjelis go fylkkas ja riikkas muđui ja ahte dát guoská buot ahkejoavkkuide. Bajilgovva sosiálaveahkkeoažžuid badjel čájeha maid dai ahte Guovdageaidnu lea mealgat badjel riikagaskameari buot ahkejoavkkuin. NAV jahkásaš fitnodatistikkadeapmi čájeha maid dai ahte fitnodagat Guovdageainnu ja Kárášjogas leat unnimus positiivvat fylkkas, go guoská vurdojuvvon barggahanlassáneapmái.

Go guoská vejolašvuhtii gávdnat barggu, lea stuorit mismatch gaskal bargoohcciid gelbbolašvuođa ja dan gelbbolašvuođa mii gáibiduvvo oažžut barggu Sis-Finmárkkus. Ollu unnit, go dat mii lea dábálaš, leat registrerejuvvon čađahuvvon JS-gelbbolašvuođain. Suohkana iežas “Doaibmaplána mánnágeafivuoda vuosttá” konkludere ahte lea oahppu ja bargu mii lea válđočoavddus geafivuodaváttisvuođaide Guovdageainnus.

Árvvoštallan:

Namuhuvvon áššit čájehit ahte Guovdageainnu suohkan lea nu duodalaš dilis ahte suohkan ii sáhte čoavdit dán ieš okto, muhto dárbaša olggobealveahki. Earret daid

čielga materiealla váttisvuodaid ja stuora olmmošlaš gillámuša dát mielddisbuktet suohkana álbmogii, de lea dás maidai potenciála áitit dehálaš oasi Norgga kulturárbbis ja ovttá dain almmolaš gielain Norggas. Dat lea dan dihte go Guovdageainnu suohkan lea áidna geográfalaš guovlu riikkas, gos sámegiella ja sámi kultuvra lea nu nanus, ahte lea seammá nanus go dárogiella ja dáčča kultuvra muđui riikkas lea. Dat mearkaša ahte Guovdageaidnu lea áidna báiki mii lea báhcán, gos sámegiella sáhtá adnot buot servodatsurggiin. Dat váttisvuodát máid suohkan vásiha, sáhtá mielddisbuktit stuorit eretfárrema, dan dihte lea vejolašvuhta ahte stuorimus ja deháleamos sámi servodatarena mii vel lei báhcán, jávká.

Ráhkadit ohcama beassat nuppástuhttinsuohkanin lea stuora ja resurssagáibideaddji proseassa. Ii leat ráhkaduvvon gollomeroštallan das máid dát máksá bargat áiggi, ruđa ja bargiid dáfus, go dingojupmi bođii maŋnel áššemeannudanáigemeari. Dat mii lea čielggas lea ahte ohcan eaktuda kártema ja analysabarggu fylkagieldda olis, ja mii ádjána 2-3 mánu, maŋnel go fylkagielda vejolaččat miehtá dasa. Easkka de lea strategiijafása jođus. Strategiija- ja vuodđudanfás čađahuvvo prošeaktan suohkana bealis, mas suohkan ferte ásahit nuppástuhttinorganisašuvnna mas lea jođiheaddji, stivra ja prošeaktajođiheaddji. Lea dárbu barggahit olggobeal prošeaktajođiheaddji. Dát ráhkadit vuosttaš čađahanjahkái nuppástuhttinplána ja doaibmaplána evttohusaid. Nuppástuhttinplána máhttovuodđun galgá ráhkaduvvot ovdánahttinanalysa, mii oaidná gilvalanovdamuniid ja ovdánahttinvejolašvuodaid. Dát oassi bistá 6-8 mánu. Dát mearkaša ahte ohcan ii leat gárvvís sáddejuvvot ovdal njukčamánu 2019, ja sávahahtti ahte fylkagielda vuoruha dan miessemánus, ja vástádus GOD bealis borgemánu 2019.

Nuppástuhttinsuohkan stáhtus ohcan eaktuda ovttasbarggu sihke fylkagielddain ja Innovasjon Norge:in ovdal go sáhtá ovddiduvvot suohkanstivrra dohkkeheapmái. Dan maŋnil lea fylkagielda mii ferte sáddet ohcama GOD:i oažžut nuppástuhttin stáhtusa Guovdageainnu suohkanii.

Vejolašvuhta oažžut resurssaid luvvejuvvot lea 2-3 miljovna juohke jagi, eanemusat guhtta jagi. Suohkana iežasoassi prošeavttas lea 25%, ja ferte barggahuvvot prošeaktajođiheaddji, jus suohkan oažžu nuppástuhttinsuohkan stáhtusa. Geahča Veileder for søknad om å bli omstillingskommune <http://www.innovasjon Norge.no/no/regional-omstilling/>

Mearrádusevttohus:

Suohkanstivra dáhttu sátnajođiheaddji ja ráđđeolbmá álggahit gulahallama Finnmárkku fylkagielddain oažžut johtui proseassa, mas boađus lea ohcan oažžut Guovdageainnu suohkanii nuppástuhttinsuohkana stáhtusa.